

بررسی حسابداری مسئولیت اجتماعی بانک مهر اقتصاد استان بوشهر

داریوش قربانی^۱

^۱ کارشناسی ارشد حسابداری، اداره امور شعب بانک مهر اقتصاد استان بوشهر

چکیده

هدف کلی این پژوهش بررسی حسابداری مسئولیت اجتماعی بانک مهر اقتصاد استان بوشهر می باشد. با توجه به هدف و موضوع تحقیق، پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش توصیفی- پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه کارکنان اعم از کارمندان، کارشناسان و مدیران بانک مهر اقتصاد استان بوشهر می باشند که تعداد آنها ۱۱۱ نفر می باشد. با توجه به محدود بودن جامعه آماری، اقدام به سرشماری نموده و کلیه اعضای جامعه به عنوان نمونه آماری پژوهش انتخاب می گردند. از این رو تعداد نمونه پژوهش حاضر ۱۱۱ در نظر گرفته می شود. جمع آوری اطلاعات از طریق پرسش نامه استاندارد حیدرزاده و راهپیما (۱۳۹۲) می باشد. با توجه به نرمال بودن جامعه آماری، داده ها در دو بخش آمار توصیفی و آمار استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرند. بخش آمار توصیفی شامل فراوانی، میانگین، انحراف معیار و جداول آماری و نمودار است و در بخش آمار استنباطی نیز برای سنجش تاثیر، از آزمون t تک نمونه ای استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان داد که میزان تعهد به کارکنان، میزان تعهد به ارباب رجوع، میزان تعهد به برنامه های اجتماعی و محیطی، میزان تعهد به قوانین و مقررات و میزان تعهد به جامعه از سطح قابل قبولی برخوردار می باشد.

واژه‌های کلیدی: حسابداری، مسئولیت اجتماعی، تعهد، بانک مهر اقتصاد.

مقدمه

امروزه با توجه به پیچیده شدن ارتباط شرکتهای موجود در جامعه با یکدیگر و همچنین با دولت و افراد حاضر در جامعه شرایطی بوجود آمد که شرکتهای می بایست نه تنها به ذینفعان بلکه به آحاد مردم پاسخگو باشند. از دهه 60 میلادی شرکتهای به اهمیت منابع اجتماعی پی برده اند به گونه ای که این اهمیت خود را در یک دهه بعد در گزارشگری اجتماعی نشان داد. دهه 70 شروع و اوج دوران حسابداری و گزارشگری اجتماعی به شمار می آید. در این دهه مقالات زیادی نوشته شد که نشان از علاقه مندی مدیران به ارائه اطلاعات اجتماعی می دهد به طوری که در دهه اول گسترش حسابداری اجتماعی بسیاری از شرکتهای به سمت گزارشگری اجتماعی پیش رفتند (جعفری، ۱۳۷۲).

حسابداری اجتماعی بخشی از دانش حسابداری است که هدف آن اندازه گیری و گزارشگری اثرات اجتماعی (هزینه ها و منافع اجتماعی) ناشی از فعالیتهای واحد تجاری است. از آنجایی که هر واحد تجاری عضوی از جامعه ای است که در آن فعالیت می کند و به طور مستمر در تعامل با سایر اعضای جامعه است و با استناد به قراردادهای نا نوشته اجتماعی بین اعضای جامعه که برای حفظ منافع تمامی اعضا وضع شده اند، ضرورت دارد، واحد تجاری از تعهدات و مسئولیتهای خود آگاه باشد و آنها را محدود به حفاظت منافع سهامداران نداند، بلکه تعهدات و مسئولیتهای دیگری در قبال سایر گروههای اجتماع از قبیل اعتبار دهندگان، کارکنان، مشتریان و فروشندگان و گروههای موجود در جامعه و همچنین محیط زیست پیرامون خود احساس کند (جعفری پور و گرگی زاده، ۱۳۸۹)

مسئولیت اجتماعی شرکتی بُعدی مهم و حائز اهمیت در ساخت برندی قدرتمند برای یک شرکت در نظر گرفته می شود. در بازارهای شلوغ، شرکتهای سعی در دستیابی به یک موقعیت تجاری منحصر به فرد دارند که می تواند آنها را از رقیبان موجود در ذهن مصرف کنندگان متمایز سازد. مسئولیت اجتماعی شرکتی همچنین می تواند در به وجود آوردن ثبات و صداقت مشتریان مبتنی بر ارزشهای اخلاقی متمایز نیز نقش ایفا کند و این از اهمیت بسیاری برخوردار است زیرا مشتریان بیشتر متمایلند تا با ارزشهای شرکتهایی که با آنها تعامل دارند تعیین هویت گردند (چمنی و هدایتی، ۱۳۹۱). از این رو با توجه به اهمیت موضوع مورد بررسی، پژوهش حاضر درصدد است تا به بررسی حسابداری مسئولیت اجتماعی در بانک مهر اقتصاد استان بوشهر بپردازد.

حسابداری اجتماعی فرایند گردآوری، اندازه گیری و گزارش معاملات و تاثیرات متقابل این معاملات بین واحد تجاری و جامعه پیرامونی اوست. حسابداری اجتماعی از طریق اندازه گیری و گزارشگری تاثیرات متقابل واحد تجاری و جامعه پیرامونی اش، ارزیابی از توان ایفای تعهدات اجتماعی را امکان پذیر می سازد. در این پژوهش سعی داریم به این نتیجه برسیم که مسئولیت بانک ها چه اثرات اجتماعی (هزینه ها و منافع اجتماعی) در جامعه به دنبال داشته و همچنین باتوجه به اینکه مسئولیت های اجتماعی یک تعهد است که بانک ها وسایر گروه های اجتماع در قبال آن متعهد و پاسخگو می باشند، تاچه اندازه می تواند موجبات بهبود رفاه در جامعه را فراهم آورد.

پیشینه پژوهش

مهلوچی، هنديجانی و کرمانشاه (۱۳۸۷) بیان می کنند که مسئولیت اجتماعی بنگاه ها در صنعت فولاد ایران در طی هشت سال (از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۶) تاثیر عظیمی بر نوآوری (به عنوان یکی از مولفه های اثربخشی) در این صنعت داشته است. همچنین بیان می کنند که راهبردهای مسئولیت اجتماعی به توسعه توانمندی های یادگیری منتهی می شود، که به نوبه خود به نوآوری سازمانی می انجامد. مشبکی و خلیلی شجاعی (۱۳۸۹) بیان می کنند که مسئولیت اجتماعی سازمانی یکی از عوامل اصلی در شکل دهی فرهنگ سازمانی محسوب می شود. در نتیجه می تواند بر عملکرد و تصور کارکنان از سازمان موثر واقع شود. فرمانبردار (۱۳۹۲) در مقاله خود با عنوان مطالعه ی رابطه ی بین مسئولیت اجتماعی شرکت ها و بی طرفانه بودن پیش بینی سود (مورد مطالعه: صنعت سیمان، شیمیایی و فرآورده های نفتی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران) بیان می کند

که مسئولیت اجتماعی فرآیندی است که طی آن سازمان رویکردهای اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی خود را با ارزش‌ها، فرهنگ، استراتژی‌ها و شیوه‌های عملیاتی خود به شکل شفاف و قابل حسابرسی یکپارچه می‌کنند و بدین ترتیب رویه‌های درون سازمانی و برون سازمانی خود را بهبود می‌بخشند. امروزه این مفهوم در سطح وسیعی پذیرفته شده است و معنای آن حوزه‌هایی چون ایمنی، محصول، صداقت در تبلیغات، حقوق کارکنان، پایداری محیط زیست، رفتار اخلاقی و مسئولیت‌های جهانی را در بر می‌گیرد. یزدیان (۱۳۹۲) در مقاله خود با عنوان تاثیر افشای ابعاد مختلف مسئولیت اجتماعی شرکت بر تصمیم سرمایه‌گذاران، از دیدگاه اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مدیران مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بیان می‌کند که هدف این پژوهش بررسی تاثیر افشای ابعاد مختلف مسئولیت اجتماعی شرکت بر تصمیم سرمایه‌گذاران می‌باشد. پس از بررسی ادبیات موضوع، مسئولیت اجتماعی شرکت به هفت بُعد رهبری، بازار، نیروی کار، ذی‌نفعان، زنجیره تامین، اجتماع و محیط زیست تفکیک شد. بر اساس این ابعاد، پرسشنامه‌ای تنظیم و در اختیار اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مدیران مالی شرکت‌ها و صندوق‌های سرمایه‌گذاری قرار داده شد. عبدالهی (۱۳۹۲) در مقاله خود با عنوان رابطه افشای مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با فعالیت‌های جسورانه مالیاتی (فرار مالیاتی) بیان می‌کند که هدف این پژوهش بررسی تأثیر ویژگی‌های مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت‌ها بر فعالیت‌های جسورانه مالیاتی (فرار مالیاتی) در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. بدین منظور تعداد ۱۰۹ شرکت در سال ۱۳۸۸ و تعداد ۱۲۹ شرکت در سال ۱۳۸۹ به عنوان نمونه انتخاب شدند. نتایج حاصل از برآورد مدل لاجیت نشان می‌دهد که در بورس اوراق بهادار تهران بین شاخص مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت‌ها و فعالیت‌های متهورانه مالیاتی (فرار مالیاتی) آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

تسوتسورا (۲۰۰۴)، در پژوهشی به رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و عملکرد شرکت‌ها در آمریکا پرداخت. نتایج نشان داد که بین مسئولیت اجتماعی و عملکرد مالی رابطه وجود دارد. متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی به عنوان یک متغیر دو ارزی در نظر گرفته شد. میگان و همکاران (۲۰۰۵) بیان می‌کنند که مسئولیت اجتماعی سازمانی، رابطه مستقیم و معناداری با وفاداری مشتریان، حمایت از سوی سهامداران و بهبود شهرت سازمان دارد. همچنین بر اهمیت تعهد در مسئولیت اجتماعی تأکید شده است به نحوی که اذعان می‌شود که تعهد می‌تواند جنبه‌های مثبت روابط با مشتریان را بهبود بخشد و جنبه‌های منفی آن را کاهش دهد. ون ده ولده و دیگران (۲۰۰۵)، در پژوهشی تحت عنوان رابطه بین مسئولیت اجتماعی و عملکرد مالی شرکت، پرداختند به این نتیجه رسیده‌اند که بین مسئولیت اجتماعی شرکت و عملکرد مالی آن، رابطه‌ی مثبتی وجود دارد. در این مطالعه برای اندازه‌گیری متغیر مسئولیت اجتماعی شرکت، از اطلاعات موسسه‌ی مسئولیت‌پذیری اجتماعی ویگو و برای سنجش عملکرد مالی از مدل فاما و فرنچ^۱ استفاده شده است. پولسونگ و ماندهاچیتارا (۲۰۰۹)، در تحقیقی با عنوان انتظارات مشتری از مسئولیت اجتماعی شرکتی و کیفیت ادراک شده خدمات و تأثیر آن بر برند در صنعت بانکداری تایلند انجام دادند. نتایج این تحقیق نشان داد مسئولیت اجتماعی شرکتی با متغیرهای مانند رضایت و تصور شهرت به صورت غیر مستقیم تأثیرگذار است. گیلبرگ (۲۰۱۲) در تحقیق خود بیان می‌دارد که الگوهای بین المللی در طول پنج سال اخیر بدون تغییر باقی مانده است و آنچه که به عنوان عوامل تعیین‌کننده در تغییرات اساسی رتبه‌های کشورهای بر اساس شاخص‌های عملکرد مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها بوده است، نهادهای اقتصاد سیاسی مهم‌تر از سایر عوامل از جمله ویژگی‌های شرکت یا صنعت بوده است. یافته‌های این تحقیق از نگرش اقتصاد سیاسی برای تعیین عملکرد مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها به طور قوی حمایت می‌کند و اینکه الگوهای بین المللی در طول این دوره بدون تغییر باقی مانده است و بحث بر این است که نهادهای اقتصاد سیاسی برای درک رفتار اجتماعی و محیطی شرکت‌ها مهم تلقی می‌گردند و به نظر می‌رسد تصمیم‌گیری‌های اقتصاد سیاسی نقش هدایت‌کننده تری نسبت به سایر عوامل در مسیر تحولات مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در سطح کشورها دارند. ژولبرگ (۲۰۱۳) در تحقیق خود در خصوص ترویج مسئولیت اجتماعی

¹. 4-Fama & French.

شرکت ها، اهمیت فشارهای جهانی را تحت عنوان «فرضیه جهانی سازی» و نقش نهادهای اقتصاد سیاسی را تحت عنوان «فرضیه نهادسازی» به عنوان دو عامل اساسی مورد بررسی قرار داد. در فرضیه اول، فرض بر این است که تلاش های مسئولیت اجتماعی در شرکت ها برای مشارکت در جامعه یک کارکرد ضروری ناشی از جایگاه بازارهای جهانی است، که باعث توجه برای کسب شهرت مثبت برای بدست آوردن "گواهی مسئولیت اجتماعی" می گردد و در واقع بر تئوری مشروعیت در این راستا اشاره دارد. در فرضیه دوم فرض بر این است که تلاش های مسئولیت اجتماعی شرکت هادر شرکت ها پیامد کارکرد عوامل نهادی در اقتصاد سیاسی کشورها در سطح ملی است و وجود این نهادها در تصمیمات اقتصادی- سیاسی باعث انجام مسئولیت اجتماعی شرکت ها می گردد. بنابراین، این دو عامل متفاوت در واقع، ریشه های مکمل برای ویژگی مسئولیت اجتماعی شرکت هاتلقی می گردند. لذا، هم قوانین ملی و هم فشارهای جهانی، یک نقش حیاتی را به عنوان محرک در ایجاد تغییرات مسئولیت اجتماعی شرکت های فعال کشورهای پیشرفته صنعتی ایفا می کنند. به طور خلاصه، مسئولیت اجتماعی شرکت هاپدیده ای است که ریشه در چالش های جدید اقتصاد جهانی دارد. اما، سیستم های اقتصادی سیاسی و ملی نقش اساسی را در توانایی شرکت ها برای پاسخ بر این چالش جدید دارند. لذا، درک فرآیندهای ملی و مکانیزم های مرتبط با فشارهای جهانی و نهادهای اقتصادی سیاسی برای عملکرد واقعی مسئولیت اجتماعی شرکت هادر تحقیقات و مطالعات این حوزه بسیار ضروری است.

اهداف پژوهش

هدف کلی این پژوهش بررسی حسابداری مسئولیت اجتماعی بانک مهر اقتصاد استان بوشهر است.

۱. بررسی میزان تعهد به کارکنان
 ۲. بررسی میزان تعهد به ارباب رجوع
 ۳. بررسی میزان تعهد به برنامه های اجتماعی و محیطی
 ۴. بررسی میزان تعهد به قوانین و مقررات
 ۵. بررسی میزان تعهد به جامعه
- این پژوهش از نظر هدف کاربردی است و از نظر روش توصیفی-پیمایشی است.

فرضیات پژوهش

جهت دستیابی به اهداف فوق فرضیات زیر مورد بررسی قرار گرفته خواهد شد:

۱. میزان تعهد به کارکنان از سطح قابل قبولی برخوردار می باشد.
۲. میزان تعهد به ارباب رجوع از سطح قابل قبولی برخوردار می باشد.
۳. میزان تعهد به برنامه های اجتماعی و محیطی از سطح قابل قبولی برخوردار می باشد.
۴. میزان تعهد به قوانین و مقررات از سطح قابل قبولی برخوردار می باشد.
۵. میزان تعهد به جامعه از سطح قابل قبولی برخوردار می باشد.

روش شناسی تحقیق:

با توجه به هدف و موضوع تحقیق، پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش توصیفی-پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه کارکنان اعم از کارمندان، کارشناسان و مدیران بانک مهر اقتصاد استان بوشهر می باشند که تعداد آنها ۱۱۱ نفر می باشد. با توجه به محدود بودن جامعه آماری، اقدام به سرشماری نموده و کلیه اعضای جامعه به عنوان نمونه آماری پژوهش انتخاب می گردند. از این رو تعداد نمونه پژوهش حاضر ۱۱۱ در نظر گرفته می شود. جمع آوری اطلاعات از طریق پرسش نامه استاندارد حیدرزاده و راهیما (۱۳۹۲) می باشد. ساختار این پرسشنامه بر مبنای ۵ بُعد (تعهد به کارکنان،

تعهد به ارباب رجوع، تعهد به برنامه های اجتماعی و محیطی، تعهد به قوانین و مقررات و تعهد به جامعه (در مقیاس ۵ درجه ای لیکرت که گزینه های "کاملاً مخالفم = ۱" تا "کاملاً موافقم = ۵" را شامل می گردد) می باشد. روایی پرسشنامه حاضر توسط ۲۰ تن از اساتید متخصص تایید شد. همچنین میزان پایایی ابزار اندازه گیری با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۷۰ محاسبه گردید.

جدول ۲. تعداد سؤال ها و نتایج ضرایب آلفای کرونباخ پرسشنامه

متغیر	تعداد سؤال	ضریب آلفا
تعهد به کارکنان	۴	۰/۷۱۳
تعهد به ارباب رجوع	۴	۰/۸۶۱
تعهد به برنامه های اجتماعی و محیطی	۴	۰/۷۷۶
تعهد به قوانین و مقررات	۳	۰/۹۲۴
تعهد به جامعه	۴	۰/۸۴۲
کل	۱۹	۰/۷۰۴

یافته های پژوهش

جدول شماره ۲ اطلاعات توصیفی مربوط به متغیرهای تحقیق را نشان می دهد.

جدول ۲: بررسی میانگین و انحراف استاندارد متغیر های تحقیق

متغیر تحقیق	میانگین	انحراف استاندارد
تعهد به کارکنان	۴/۲۵	۰/۶۵
تعهد به ارباب رجوع	۴/۳۵	۰/۶
تعهد به برنامه های اجتماعی و محیطی	۳/۸۱	۰/۶۸
تعهد به قوانین و مقررات	۴/۱	۰/۹
تعهد به جامعه	۴/۰۵	۰/۸

بر اساس جدول ۱ مقدار میانگین و انحراف استاندارد متغیر تعهد به کارکنان ۴/۲۵ و ۰/۶۵، تعهد به ارباب رجوع ۴/۳۵ و ۰/۶، تعهد به برنامه های اجتماعی و محیطی ۳/۸۱ و ۰/۶۸، تعهد به قوانین و مقررات ۴/۱ و ۰/۹ و تعهد به جامعه ۴/۰۵ و ۰/۸ می باشد

در این بخش به ترتیب فرضیات تحقیق، به گزارش یافته ها پرداخته می شود.

فرضیه اول: میزان تعهد به کارکنان از سطح قابل قبولی برخوردار می باشد.

جدول ۳: نتایج آزمون t تک نمونه ای در مورد فرضیه اول پژوهش

Test value =3			انحراف معیار	میانگین	تعداد	شاخص
sig	df	T				
۰/۰۰۰	۱۱۰	۲۰/۲۱	۰/۶۵	۴/۲۵	۱۱۱	فرضیه اول پژوهش

داده های جدول نشان می دهد که چون مقدار $t = 20/21$ در سطح معناداری $\alpha = 0/05$ معنادار است ، لذا می توان نتیجه گرفت که به طور کلی میزان تعهد به کارکنان از سطح قابل قبولی برخوردار می باشد. در جدول ۴ نیز این به بررسی گویه های مربوط به این فرضیه پرداخته شده است.

جدول ۴: نتایج آزمون t تک نمونه ای در مورد گویه های مربوط به فرضیه اول پژوهش

Test value =3				انحراف معیار	میانگین	تعداد	شاخص
نتیجه آزمون	سطح معنی داری	درجه آزادی	آزمون t				
✓	۰/۰۰۰	۱۱۰	۱۸/۹	۰/۸۱	۴/۶۸	۱۱۱	فراهم نمودن شرایط برای توسعه شخصی کارکنان
✓	۰/۰۰۰	۱۱۰	۱۲/۰۵	۰/۹۴	۴/۰۸	۱۱۱	در نظر گرفتن نیازهای کارکنان در تصمیم گیری ها
✓	۰/۰۰۰	۱۱۰	۱۱/۹۷	۱/۰۲	۴/۱۶	۱۱۱	تلاش برای تصمیم گیری عادلانه برای کارکنان
✓	۰/۰۰۰	۱۱۰	۱۸/۱۷	۰/۷۶	۴/۳۱	۱۱۱	تلاش برای ارتقا شرایط کار و زندگی کارکنان

داده های جدول ۴ نشان می دهد که در سطح معناداری $\alpha = 0/05$ چون مقدار t در کل گویه ها معنادار است و میانگین تجربی از میانگین نظری بزرگتر است ، لذا می توان چنین استنباط کرد که فراهم نمودن شرایط برای توسعه شخصی کارکنان، در نظر گرفتن نیازهای کارکنان در تصمیم گیری ها، تلاش برای تصمیم گیری عادلانه برای کارکنان و تلاش برای ارتقا شرایط کار و زندگی کارکنان در بانک مهر اقتصاد استان بوشهر بالاتر از حد متوسط ارزیابی می گردد. برای رتبه بندی نیز از آزمون رتبه ای فریدمن استفاده شده است.

جدول ۵: رتبه بندی گویه های مربوط به تعهد به کارکنان با آزمون فریدمن

رتبه	میانگین رتبه	گویه
۲/۷۹		فراهم نمودن شرایط برای توسعه شخصی کارکنان
۲/۳۲		در نظر گرفتن نیازهای کارکنان در تصمیم گیری ها
۲/۴۲		تلاش برای تصمیم گیری عادلانه برای کارکنان
۲/۴۷		تلاش برای ارتقا شرایط کار و زندگی کارکنان

بر اساس نتایج به دست آمده از جدول ۵ فراهم نمودن شرایط برای توسعه شخصی کارکنان در رتبه اول و در نظر گرفتن نیازهای کارکنان در تصمیم گیری ها در رتبه آخر قرار دارد.

فرضیه دوم: میزان تعهد به ارباب رجوع از سطح قابل قبولی برخوردار می باشد.

جدول ۶: نتایج آزمون t تک نمونه ای در مورد فرضیه دوم پژوهش

Test value =3			انحراف معیار	میانگین	تعداد	شاخص
sig	df	T				
۰/۰۰۰	۱۱۰	۲۳/۹۶	۰/۶	۴/۳۵	۱۱۱	سوال فرضیه دوم پژوهش

داده های جدول نشان می دهد که چون مقدار $t = 23/96$ در سطح معناداری $\alpha = 0/05$ معنادار است ، لذا می توان نتیجه گرفت که به طور کلی میزان تعهد به ارباب رجوع از سطح قابل قبولی برخوردار می باشد. در جدول ۷ نیز این به بررسی گویه های مربوط به این فرضیه پرداخته شده است.

جدول ۷: نتایج آزمون t تک نمونه ای در مورد گویه های مربوط به فرضیه دوم پژوهش

Test value =3				انحراف معیار	میانگین	تعداد	شاخص
نتیجه آزمون	سطح معنی داری	درجه آزادی	آزمون t				
✓	۰/۰۰۰	۱۱۰	۱۷/۶۸	۰/۸	۴/۳۵	۱۱۱	در نظر داشتن رضایت ارباب رجوع و منافع خود بانک در دراز مدت در برنامه ها
✓	۰/۰۰۰	۱۱۰	۱۸/۳۸	۰/۸۶	۴/۵	۱۱۱	ارائه کردن اطلاعات کافی در مورد خدمات بانک به ارباب رجوع
✓	۰/۰۰۰	۱۱۰	۱۴/۹۲	۰/۹۲	۴/۳	۱۱۱	احترام گذاشتن به حقوق ارباب رجوع و سایر ذینفعان
✓	۰/۰۰۰	۱۱۰	۱۲/۹۷	۱/۰۲	۴/۲۶	۱۱۱	تلاش برای پیاده سازی استانداردهای محلی و بین المللی در خدمت رسانی

داده های جدول ۷ نشان می دهد که در سطح معناداری $\alpha = 0/05$ چون مقدار t در کل گویه ها معنادار است و میانگین تجربی از میانگین نظری بزرگتر است ، لذا می توان چنین استنباط کرد که در نظر داشتن رضایت ارباب رجوع و منافع خود بانک در دراز مدت در برنامه ها ، ارائه کردن اطلاعات کافی در مورد خدمات بانک به ارباب رجوع ، احترام گذاشتن به حقوق

ارباب رجوع و سایر ذینفعان و تلاش برای پیاده سازی استانداردهای محلی و بین المللی در خدمت رسانی در بانک مهر اقتصاد استان بوشهر بالاتر از حد متوسط ارزیابی می گردد. برای رتبه بندی نیز از آزمون رتبه ای فریدمن استفاده شده است.

جدول ۸: رتبه بندی گویه های مربوط به تعهد به ارباب رجوع با آزمون فریدمن

گویه	میانگین رتبه
در نظر داشتن رضایت ارباب رجوع و منافع خود بانک در دراز مدت در برنامه ها	۲/۴۶
ارائه کردن اطلاعات کافی در مورد خدمات بانک به ارباب رجوع	۲/۷
احترام گذاشتن به حقوق ارباب رجوع و سایر ذینفعان	۲/۳۹
تلاش برای پیاده سازی استانداردهای محلی و بین المللی در خدمت رسانی	۲/۴۵

بر اساس نتایج به دست آمده از جدول ۸ ارائه کردن اطلاعات کافی در مورد خدمات بانک به ارباب رجوع در رتبه اول و احترام گذاشتن به حقوق ارباب رجوع و سایر ذینفعان در رتبه آخر قرار دارد.

فرضیه سوم: میزان تعهد به برنامه های اجتماعی و محیطی از سطح قابل قبولی برخوردار می باشد.

جدول ۹: نتایج آزمون t تک نمونه ای در مورد فرضیه سوم پژوهش

Test value = 3			انحراف معیار	میانگین	تعداد	شاخص
Sig	df	T				
۰/۰۰۰	۱۱۰	۱۲/۴۹۶	۰/۶۸	۳/۸۱	۱۱۱	سوال فرضیه سوم پژوهش

داده های جدول نشان می دهد که چون مقدار $t = 12/496$ در سطح معناداری $\alpha = 0/05$ معنادار است، لذا می توان نتیجه گرفت که به طور کلی میزان تعهد به برنامه های اجتماعی و محیطی از سطح قابل قبولی برخوردار می باشد. در جدول ۱۰ نیز این به بررسی گویه های مربوط به این فرضیه پرداخته شده است.

جدول ۱۰: نتایج آزمون t تک نمونه ای در مورد گویه های مربوط به فرضیه سوم پژوهش

Test value = 3				انحراف معیار	میانگین	تعداد	شاخص
نتیجه آزمون	سطح معنی داری	درجه آزادی	آزمون t				
✓	۰/۰۱۲	۱۱۰	۲/۵۵	۱/۱۵	۳/۲۷	۱۱۱	گویه مشارکت در فعالیت های با هدف حفظ و بهبود محیط زیست
✓	۰/۰۰۰	۱۱۰	۱۷/۰۲	۰/۹۴	۴/۵۲	۱۱۱	مشارکت در فعالیت های

							بشر دوستانه و تشویق کارکنان خود برای شرکت در چنین فعالیت هایی
✓	۰/۰۰۰	۱۱۰	۳/۸۶	۱/۰۸	۳/۳۹	۱۱۱	تلاش برای به حداقل رساندن اثرات نامطلوب و مخرب بر محیط زیست
✓	۰/۰۰۰	۱۱۰	۸/۴	۱/۳۱	۴/۰۴	۱۱۱	حمایت از برنامه های رفاه اجتماعی و ایجاد فرصت های شغلی

داده های جدول ۱۰ نشان می دهد که در سطح معناداری $\alpha = 0/05$ چون مقدار t در کل گویه ها معنادار است و میانگین تجربی از میانگین نظری بزرگتر است، لذا می توان چنین استنباط کرد که مشارکت در فعالیت های با هدف حفظ و بهبود محیط زیست، مشارکت در فعالیت های بشر دوستانه و تشویق کارکنان خود را برای شرکت در چنین فعالیت هایی، تلاش برای به حداقل رساندن اثرات نامطلوب و مخرب بر محیط زیست و حمایت از برنامه های رفاه اجتماعی و ایجاد فرصت های شغلی در بانک مهر اقتصاد استان بوشهر بالاتر از حد متوسط ارزیابی می گردد. برای رتبه بندی نیز از آزمون رتبه ای فریدمن استفاده شده است.

جدول ۱۱: رتبه بندی گویه های مربوط به تعهد به برنامه های اجتماعی و محیطی با آزمون فریدمن

گویه	میانگین رتبه
مشارکت در فعالیت های با هدف حفظ و بهبود محیط زیست	۱/۹۴
مشارکت در فعالیت های بشر دوستانه و تشویق کارکنان خود برای شرکت در چنین فعالیت هایی	۳/۲
تلاش برای به حداقل رساندن اثرات نامطلوب و مخرب بر محیط زیست	۲/۰۲
حمایت از برنامه های رفاه اجتماعی و ایجاد فرصت های شغلی	۲/۸۴

بر اساس نتایج به دست آمده از جدول ۱۱ مشارکت در فعالیت های بشر دوستانه و تشویق کارکنان خود برای شرکت در چنین فعالیت هایی در رتبه اول و مشارکت در فعالیت های با هدف حفظ و بهبود محیط زیست در رتبه آخر قرار دارد.

فرضیه چهارم: میزان تعهد به قوانین و مقررات از سطح قابل قبولی برخوردار می باشد.

جدول ۱۲: نتایج آزمون t تک نمونه ای در مورد فرضیه چهارم پژوهش

Test value =3			انحراف معیار	میانگین	تعداد	شاخص سوال
Sig	df	T				
۰/۰۰۰	۱۱۰	۱۲/۹۲	۰/۸۹	۴/۱	۱۱۱	فرضیه چهارم پژوهش

داده های جدول نشان می دهد که چون مقدار $t = 12/92$ در سطح معناداری $\alpha = 0/05$ معنادار است، لذا می توان نتیجه گرفت که به طور کلی میزان تعهد به قوانین و مقررات از سطح قابل قبولی برخوردار می باشد. در جدول ۱۳ نیز این به بررسی گویه های مربوط به این فرضیه پرداخته شده است.

جدول ۱۳: نتایج آزمون t تک نمونه ای در مورد گویه های مربوط به فرضیه چهارم پژوهش

Test value =3				انحراف معیار	میانگین	تعداد	شاخص
نتیجه آزمون	سطح معنی داری	درجه آزادی	آزمون t				
✓	۰/۰۰۰	۱۱۰	۷/۱	۱/۴۱	۳/۹۵	۱۱۱	تلاش برای عمل کردن بر اساس مقررات و قوانین محلی و ملی
✓	۰/۰۰۰	۱۱۰	۹/۳	۱/۲۸	4/1	۱۱۱	سازگاری دایمی با قوانین و مقررات به عنوان یک هدف اساسی
✓	۰/۰۰۰	۱۱۰	۱۳/۳	۰/۹۶	۴/۲	۱۱۱	پرداخت مالیات و سایر وظایف مرتبط به شکل منظم و کامل

داده های جدول ۱۳ نشان می دهد که در سطح معناداری $\alpha = 0/05$ چون مقدار t در کل گویه ها معنادار است و میانگین تجربی از میانگین نظری بزرگتر است، لذا می توان چنین استنباط کرد که تلاش برای عمل کردن بر اساس مقررات و قوانین محلی و ملی، سازگاری دایمی با قوانین و مقررات به عنوان یک هدف اساسی و پرداخت مالیات و سایر وظایف مرتبط به شکل منظم و کامل در بانک مهر اقتصاد استان بوشهر بالاتر از حد متوسط ارزیابی می گردد. برای رتبه بندی نیز از آزمون رتبه ای فریدمن استفاده شده است.

جدول ۱۴: رتبه بندی گویه های مربوط به تعهد به قوانین و مقررات با آزمون فریدمن

رتبه	میانگین رتبه	گویه
۱	۱/۹۷	تلاش برای عمل کردن بر اساس مقررات و قوانین محلی و ملی
۲	۲/۰۴	سازگاری دایمی با قوانین و مقررات به عنوان یک هدف اساسی
۳	۲	پرداخت مالیات و سایر وظایف مرتبط به شکل منظم و کامل

بر اساس نتایج به دست آمده از جدول ۱۴ سازگاری دایمی با قوانین و مقررات به عنوان یک هدف اساسی در رتبه اول و تلاش برای عمل کردن بر اساس مقررات و قوانین محلی و ملی در رتبه آخر قرار دارد.

فرضیه پنجم: میزان تعهد به جامعه از سطح قابل قبولی برخوردار می باشد.

جدول ۱۵: نتایج آزمون t تک نمونه ای در مورد فرضیه پنجم پژوهش

Test value =3			انحراف معیار	میانگین	تعداد	شاخص	
Sig	df	T				سوال	فرضیه پژوهش
۰/۰۰۰	۱۱۰	۱۳/۷۲	۰/۸	۴/۰۵	۱۱۱	پنجم	

داده های جدول نشان می دهد که چون مقدار $t = 13/72$ در سطح معناداری $\alpha = 0/05$ معنادار است، لذا می توان نتیجه گرفت که به طور کلی میزان تعهد به جامعه از سطح قابل قبولی برخوردار می باشد. در جدول ۱۶ نیز این به بررسی گویه های مربوط به این فرضیه پرداخته شده است.

جدول ۱۶: نتایج آزمون t تک نمونه ای در مورد گویه های مربوط به فرضیه پنجم پژوهش

Test value =3				انحراف معیار	میانگین	تعداد	شاخص	
نتیجه آزمون	سطح معنی داری	درجه آزادی	آزمون t				گویه	فرضیه پژوهش
✓	۰/۰۰۰	۱۱۰	۹/۸۷	۱/۱۵	۴/۰۸	۱۱۱	همکاری با دیگر سازمان های خصوصی و دولتی در برنامه های مربوط به مسئولیت اجتماعی	
✓	۰/۰۰۰	۱۱۰	۱۰/۴۷	۱/۱۱	۴/۱	۱۱۱	تاکید بر اهمیت مسئولیت های اجتماعی خود نسبت به جامعه	
✓	۰/۰۰۰	۱۱۰	۷/۳۷	۱/۲۷	۳/۹	۱۱۱	هدف قرار دادن توسعه پایدار و ایجاد یک زندگی بهتر برای نسل های آینده	
✓	۰/۰۰۰	۱۱۰	۱۰/۹۶	۱/۰۹	۴/۱	۱۱۱	به دنبال فرصت هایی برای ترتیب دادن به برنامه هایی که هم برای سازمان و هم برای جامعه مفید باشند	

داده های جدول ۱۷ نشان می دهد که در سطح معناداری $\alpha = 0/05$ چون مقدار t در کل گویه ها معنادار است و میانگین تجربی از میانگین نظری بزرگتر است، لذا می توان چنین استنباط کرد که همکاری با دیگر سازمان های خصوصی و دولتی در برنامه های مربوط به مسئولیت اجتماعی، تاکید بر اهمیت مسئولیت های اجتماعی خود نسبت به جامعه، هدف قرار دادن توسعه پایدار و ایجاد یک زندگی بهتر برای نسل های آینده و به دنبال فرصت هایی بودن برای ترتیب دادن به برنامه هایی که

هم برای سازمان و هم برای جامعه مفید باشند در بانک مهر اقتصاد استان بوشهر بالاتر از حد متوسط ارزیابی می گردد. برای رتبه بندی نیز از آزمون رتبه ای فریدمن استفاده شده است.

جدول ۱۷: رتبه بندی گویه های مربوط به تعهد به جامعه با آزمون فریدمن

گوپه	میانگین رتبه
همکاری با دیگر سازمان های خصوصی و دولتی در برنامه های مربوط به مسئولیت اجتماعی	۲/۵۲
تاکید بر اهمیت مسئولیت های اجتماعی خود نسبت به جامعه	۲/۵۵
هدف قرار دادن توسعه پایدار و ایجاد یک زندگی بهتر برای نسل های آینده	۲/۳۸
به دنبال فرصت هایی برای ترتیب دادن به برنامه هایی که هم برای سازمان و هم برای جامعه مفید باشند	۲/۵۳

بر اساس نتایج به دست آمده از جدول ۱۶ تاکید بر اهمیت مسئولیت های اجتماعی خود نسبت به جامعه در رتبه اول و هدف قرار دادن توسعه پایدار و ایجاد یک زندگی بهتر برای نسل های آینده در رتبه آخر قرار دارد.

نتیجه گیری

یافته های مربوط به فرضیه اول پژوهش نشان می دهد با اطمینان ۹۵ درصد می توان چنین استنباط کرد که میزان تعهد به کارکنان از سطح قابل قبولی برخوردار می باشد. همچنین فراهم نمودن شرایط برای توسعه شخصی کارکنان، در نظر گرفتن نیازهای کارکنان در تصمیم گیری ها، تلاش برای کارکنان و تلاش برای ارتقا شرایط کار و زندگی کارکنان در بانک مهر اقتصاد استان بوشهر بالاتر از حد متوسط ارزیابی می گردد و فراهم نمودن شرایط برای توسعه شخصی کارکنان در رتبه اول و در نظر گرفتن نیازهای کارکنان در تصمیم گیری ها در رتبه آخر قرار دارد. این نتایج با نتایج به دست آمده از تحقیق یزدیان (۱۳۹۲) و ژولبرگ (۲۰۱۳) همخوانی و همسویی دارد. یافته های مربوط به فرضیه دوم پژوهش نشان می دهد با اطمینان ۹۵ درصد می توان چنین استنباط کرد که میزان تعهد به ارباب رجوع از سطح قابل قبولی برخوردار می باشد. همچنین در نظر داشتن رضایت ارباب رجوع و منافع خود بانک در دراز مدت در برنامه ها، ارائه کردن اطلاعات کافی در مورد خدمات بانک به ارباب رجوع، احترام گذاشتن به حقوق ارباب رجوع و سایر ذینفعان و تلاش برای پیاده سازی استانداردهای محلی و بین المللی در خدمت رسانی در بانک مهر اقتصاد استان بوشهر بالاتر از حد متوسط ارزیابی می گردد و ارائه کردن اطلاعات کافی در مورد خدمات بانک به ارباب رجوع در رتبه اول و احترام گذاشتن به حقوق ارباب رجوع و سایر ذینفعان در رتبه آخر قرار دارد. این نتیجه با نتایج به دست آمده از تحقیق فرمانبردار (۱۳۹۲) و گیلبرگ (۲۰۱۲) همخوانی دارد.

یافته های مربوط به فرضیه سوم پژوهش نشان می دهد با اطمینان ۹۵ درصد می توان چنین استنباط کرد که میزان تعهد به برنامه های اجتماعی و محیطی از سطح قابل قبولی برخوردار می باشد. همچنین مشارکت در فعالیت های با هدف حفظ و بهبود محیط زیست، مشارکت در فعالیت های بشر دوستانه و تشویق کارکنان خود را برای شرکت در چنین فعالیت هایی، تلاش برای به حداقل رساندن اثرات نامطلوب و مخرب بر محیط زیست و حمایت از برنامه های رفاه اجتماعی و ایجاد فرصت های شغلی در بانک مهر اقتصاد استان بوشهر بالاتر از حد متوسط ارزیابی می گردد و مشارکت در فعالیت های بشر دوستانه و تشویق کارکنان خود برای شرکت در چنین فعالیت هایی در رتبه اول و مشارکت در فعالیت های با هدف حفظ و بهبود محیط زیست در رتبه آخر قرار دارد. این نتیجه با نتایج به دست آمده از تحقیق یزدیان (۱۳۹۲)، فرمانبردار (۱۳۹۲)، گیلبرگ (۲۰۱۲) و ژولبرگ (۲۰۱۳) همخوانی دارد. یافته های مربوط به فرضیه چهارم پژوهش نشان می دهد با اطمینان ۹۵ درصد می توان چنین استنباط کرد که میزان تعهد به قوانین و مقررات از سطح قابل قبولی برخوردار می باشد. همچنین تلاش برای عمل کردن بر اساس مقررات و قوانین محلی و ملی، سازگاری دائمی با قوانین و مقررات به عنوان یک هدف اساسی و پرداخت مالیات و سایر وظایف مرتبط به شکل منظم و کامل در بانک مهر اقتصاد استان بوشهر بالاتر از حد متوسط ارزیابی می گردد و

سازگاری دایمی با قوانین و مقررات به عنوان یک هدف اساسی در رتبه اول و تلاش برای عمل کردن بر اساس مقررات و قوانین محلی و ملی در رتبه آخر قرار دارد. این نتیجه با نتایج به دست آمده از تحقیق فرمانبردار (۱۳۹۲) و گیلبرگ (۲۰۱۲) همخوانی دارد. یافته‌های مربوط به فرضیه پنجم پژوهش نشان می‌دهد با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان چنین استنباط کرد که میزان تعهد به جامعه از سطح قابل قبولی برخوردار می‌باشد. همچنین همکاری با دیگر سازمان‌های خصوصی و دولتی در برنامه‌های مربوط به مسئولیت اجتماعی، تاکید بر اهمیت مسئولیت‌های اجتماعی خود نسبت به جامعه، هدف قرار دادن توسعه پایدار و ایجاد یک زندگی بهتر برای نسل‌های آینده و به دنبال فرصت‌هایی بودن برای ترتیب دادن به برنامه‌هایی که هم برای سازمان و هم برای جامعه مفید باشند در بانک مهر اقتصاد استان بوشهر بالاتر از حد متوسط ارزیابی می‌گردد و تاکید بر اهمیت مسئولیت‌های اجتماعی خود نسبت به جامعه در رتبه اول و هدف قرار دادن توسعه پایدار و ایجاد یک زندگی بهتر برای نسل‌های آینده در رتبه آخر قرار دارد. این نتیجه با نتایج به دست آمده از تحقیق یزدیان (۱۳۹۲)، فرمانبردار (۱۳۹۲)، گیلبرگ (۲۰۱۲) و ژولبرگ (۲۰۱۳) همخوانی دارد.

محدودیت‌های پژوهش

در این بخش محدودیت‌های پژوهش حاضر، از لحاظ روش شناختی و اجرایی از نظر پژوهشگر ذکر می‌شود. پژوهش‌هایی که به بررسی حسابداری مسئولیت اجتماعی در بانک‌ها پرداخته باشند بسیار اندک بوده بنابراین دسترسی به پیشینه مرتبط با پژوهش از جمله مهمترین محدودیت‌های این پژوهش به شمار می‌آید. این پژوهش بر روی کارکنان بانک مهر اقتصاد استان بوشهر به مرحله اجرا درآمده، لذا در تعمیم نتایج به دیگر کارکنان و سازمان‌ها باید احتیاط شود. تمایل کم رنگ تعدادی از کارکنان برای همکاری در اجرای پژوهش و مشکلات ناشی از پراکندگی جامعه آماری در سطح شعب استان و فواصل طولانی برخی شعب، از دیگر محدودیت‌های این پژوهش به شمار می‌آید.

پیشنهاداتی برای مدیران بانک‌ها

بر اساس یافته‌های حاصل از تجزیه و تحلیل اطلاعات، پیشنهاد‌های زیر ارائه می‌گردد: فراهم نمودن شرایط برای توسعه شخصی کارکنان، در نظر گرفتن نیازهای کارکنان در تصمیم‌گیری‌ها، تلاش برای ارتقا شرایط کار و زندگی کارکنان، در نظر داشتن رضایت ارباب رجوع و منافع خود بانک در دراز مدت در برنامه‌ها، احترام گذاشتن به حقوق ارباب رجوع و سایر ذینفعان، تلاش برای پیاده سازی استانداردهای محلی و بین‌المللی در خدمت رسانی، مشارکت در فعالیت‌های با هدف حفظ و بهبود محیط زیست، حمایت از برنامه‌های رفاه اجتماعی، سازگاری دایمی با قوانین و مقررات به عنوان یک هدف اساسی، همکاری با دیگر سازمان‌های خصوصی و دولتی در برنامه‌های مربوط به مسئولیت اجتماعی و تاکید بر اهمیت مسئولیت‌های اجتماعی خود نسبت به جامعه به مدیران پیشنهاد می‌گردد.

پیشنهاداتی برای محققین آتی

بررسی حسابداری مسئولیت اجتماعی در سایر بانک‌ها، بررسی رابطه حسابداری مسئولیت اجتماعی با سایر متغیرها از قبیل ارزش برند، بررسی راهکارهای توسعه حسابداری مسئولیت اجتماعی در بانک‌ها، بررسی و تحلیل حسابداری مسئولیت‌های اجتماعی بانک‌ها (CSR) در جهت بهبود عملکرد سازمانی، ارزیابی شاخص حسابداری مسئولیت‌های اجتماعی در بانک‌ها و تاثیر آن بر سلامت و بهداشت محیط کار و ارزیابی نقش و جایگاه حسابداری مسئولیت‌های اجتماعی در توسعه روابط بانک‌ها با جامعه به محققین آتی پیشنهاد می‌گردد.

منابع

۱. جعفری، محمدرضا (۱۳۷۲). "تئوری حسابداری اجتماعی". بررسی‌های حسابداری، شماره ۲، ۷۸-۸۹.
۲. جعفری پور، میثم و گرگی زاده، مجید (۱۳۸۹). حسابداری مسئولیت‌های اجتماعی. کنفرانس منطقه ای کاربرد حسابداری و مدیریت مالی در مسائل اقتصادی و اجتماعی.
۳. چمنی، احمد و هدایتی، لیدا. (۱۳۹۱). بررسی تاثیر اقدامات مسئولیت اجتماعی شرکتی بر ترجیح برند. فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مدیریت. شماره ۱۷، ۴۴-۶۲.
۴. عبدالهی، رویا (۱۳۹۲). رابطه افشای مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با فعالیت‌های جسورانه مالیاتی (فرار مالیاتی). پایان نامه کارشناسی ارشد: دانشگاه الزهرا.
۵. فرمانبردار، مریم (۱۳۹۲). مطالعه‌ی رابطه‌ی بین مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و بی‌طرفانه بودن پیش‌بینی سود (مورد مطالعه: صنعت سیمان، شیمیایی و فرآورده های نفتی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران). پایان نامه کارشناسی ارشد: دانشگاه مازندران.
۶. مهلوجی، حسین؛ هندجانی، رزا؛ کرمانشاه، علی (۱۳۸۷) تأثیر مسئولیت اجتماعی بر نوآوری در بنگاه‌ها: دیدگاه مبتنی بر منابع سال ۳ (شماره ۱۲)، ۴۹-۶۴
۷. مشبکی اصغر، خلیلی شجاعی وهاب (۱۳۸۹). بررسی رابطه فرهنگ سازمانی و مسئولیت اجتماعی سازمان ها (CSR). جامعه شناسی کاربردی. ۲۱ (۴): ۳۷-۵۶
۸. یزدیان، سارا (۱۳۹۲). تاثیر افشای ابعاد مختلف مسئولیت اجتماعی شرکت بر تصمیم سرمایه‌گذاران، از دیدگاه اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مدیران مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد: دانشگاه الزهرا.

9. Glibreng, H. (2012). Getting a Straight Answer, Marketing Research, Vol. 7, No. 3, pp: 4- 9.
10. Jolberg, A. (2013). Customer satisfaction and retail banking: an assessment of some of the key antecedents of customer satisfaction in retail banking. International journal of bank marketing, 20(4), 146-160.
11. Mignan, T. , Oliver, R. & Olsen, S.O. (2005). A Catastrophe Model for Developing Service Satisfaction Strategies, Journal of Marketing, Vol. 56, (3), pp: 83- 96.
12. Poolthong, Y. & Mandhachitara, R. (2009): Customer expectations of CSR, perceived service quality and brand effect in Thai retail banking: Journal of Bank Marketing, 27(6), 408-427.
13. Testora, A. (2004). "The Age of Responsibility: CSR 2.0 and the New DNA of Business" , Publisher: Wiley, ISBN: 978- 0-470-68857-1.
14. Van de Velde, Eveline. Vermeir , Wim & Corten, Filip (2005). "Corporate Social Responsibility and Financial Performance". Finance and Accounting. Vol.5. No.3: PP: 129-138.